

Välismaalaste seaduse ja teiste seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus

- I. Probleem, sihtrühm ja eesmärk
- II. Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid
- III. Probleemi võimalikud mitteregulatiivsed lahendused
- IV. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused
- V. Regulatiivsete võimaluste mõjude eelanalüüs ja mõju olulisus
- VI. Kavandatav õiguslik regulatsioon ja selle väljatöötamise tegevuskava

I. Probleem, sihtrühm ja eesmärk

1. Probleemi kirjeldus ja selle tekke põhjus

Eesti tööturu üks teravamaid ja prognoositavalt süvenevaid probleeme on kasvav struktuurne tööjõupuudus. Ühe lahendusteena selle leevendamisel nähakse sisserände sihipärasemat korraldamist.¹ Juhitud rändepoliitika lahutamatu osa on tõhusad meetmed elamislubade ja viisade väärkasutuse ärahoidmiseks ning ebasoovitava ja ebaseadusliku sisserände ennetamiseks ja tõkestamiseks. Nende meetmete rakendamine eeldab ajaga kaasaskäivaid ja ökonoomseid infotehnoloogilisi lahendusi, nende uuendamist ning uute lahenduste kasutusele võtmist.²

Välismaalaste Eestis viibimise, elamise ja töötamise kehtiv regulatsioon ning praktika on toonud välja järgmised kitsaskohad:

1. tööandjate ootus on, et välistööjõu Eestisse toomist ei takistaks bürokraatia ja välismaalase tööle võtmise reeglid oleksid lihtsamad ning see protsess oleks kiirem. **Lühiajalise töötamise registreerimise ja elamisloa taotluste täitmine, edastamine ning nende alusel andmete sisestamine ning vajalike menetluste läbiviimine vastavates riiklikes andmekogudes on hetkel ebamugav** nii välismaalasele, nende Eestisse kutsujatele kui ka riigile. Välismaalase Eestis tööle asumisega seotud menetlusprotsesside läbimiseks puuduvad mugavad ja kasutajasõbralikud e-lahendused, mille tõttu peavad taotlejad ja riik tegema ebamõistlikke toiminguid lisaks (käsitsi).
2. tööandjad peavad välismaalase Eestis töötamisega seotud **andmeid esitama mitmele riigiasutusele**. Lisaks Politsei- ja Piirivalveametis lühiajalise töötamise registreerimise ja tähtajalise elamisloa töötamiseks taotlemisele tuleb töötamise kohta teha kanne ka Maksu- ja Tolliametis ja kui tegemist on lähetatud töötamisega, siis tuleb sellest täiendavalt teavitada ka Tööinspektsiooni. Juhtudel, kui taotletakse tähtajalist elamisluba töötamiseks, tuleb tööandjal enne elamisloa taotlemist pöörduda ka Eesti Töötukassa poole loa saamiseks välismaalase tööle võtmiseks.
3. välismaalaste Eestis töötamisega seotud regulatsioonide väärkasutuse tõkestamise vaates on riskikohaks erinevate **riigiasutuste omavaheline puudulik või ebaefektiivne andmevahetus**. Hetkel tehakse andmete saamiseks päringuid asutuste

¹ Praxis. Muutuvast tööturust ja rändest tulenevad võimalused ja väljakutsed, <http://www.praxis.ee/tood/ritaranne/>

² Siseturvalisuse arengukava 2015-2020, https://www.valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/taiendatud_siseturvalisuse_arengukava_2015-2020.pdf

vahel, kas teabenõude korras e-posti teel krüpteeritult või läbi MISP2 keskkonna³ üle X-tee ning automaatselt andmevahetust Politsei- ja Piirivalveameti, Maksu- ja Tolliameti, Töötukassa ja Tööinspektsiooni andmekogude vahel ei toimu.

4. välismaalaste Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise **kehtiv regulatsioon on keerukas**, sisaldab mitmeid töötamise kategooriaid ja tingimusi, mis tekitab teadmatusest eksimusi, tahtlikke kuritarvitamisi ja muudab nõuete täitmise kontrollimise keerukaks.

Kavandatavad muudatused aitavad pakkuda kliendikesksemaid teenuseid, optimeerida menetluskoormust ning seeläbi on senisest tõhusamalt võimalik ennetada ja tõkestada seadusliku rände reeglite väärkasutamist, ebaseaduslikku rännet ning tagada avalik kord ja julgeolek.

2. Sihtrühm

Kavandatavate muudatuste puhul saab välja tuua **kolm otsest sihtrühma**, kellele need mõju avaldavad:

Sihtrühm 1. Välismaalased, kes soovivad Eestis ajutiselt viibida ning Eestis elada ja töötada. Ajutise töötamise puhul taotletakse enamasti koos lühiajalise töötamise registreerimisega pikaajalist viisat ning pikemaajalisel töötamisel tähtajalist elamisloa töötamiseks. Teatud kavandatavad muudatused (nt Politsei- ja Piirivalveameti iseteeninduskeskkonna võimaluste laiendamine) mõjutavad ka muudel eesmärkidel Eestisse saabuvaid ja siia elama asuvaid välismaalasi.

Sihtrühm 2. Tööandjad, kes välismaalasi Eestisse tööle kutsuvad. Tööandjad esitavad Politsei- ja Piirivalveametile välismaalaste seaduse (edaspidi *VMS*) alusel lühiajalise töötamise registreerimise taotlusi ja tähtajalise elamisloa töötamiseks taotlemisel taotluse juurde tööandja kutse. Samuti registreerivad töötamise maksukorralduse seaduse (edaspidi *MKS*) alusel Maksu- ja Tolliametile töötamise registris, esitavad Tööinspektsioonile Eestisse lähetatud töötajate töötingimuse seaduse alusel (edaspidi *ELTTS*) lähetusteateid, kui tegemist on lähetatud töötajaga⁴ ja Töötukassale taotlusi loa saamiseks töökoha täitmiseks välismaalasega.

Tabel 1. Lühiajalise töötamise registreerimiste ja tähtajalise elamisloa töötamiseks taotluste arv 2017–2019 (31.07.2019 seisuga) (allikas: Politsei- ja Piirivalveamet)

	2017	2018	2019 (18.09)*
Lühiajalise töötamise registreerimise taotlused	8376	21 759	26 307
Esmakordsed tähtajalise elamisloa töötamiseks taotlused	1786	3086	1084

* Politsei- ja Piirivalveamet prognoosib, et 2019. aastal tehakse eelduslikult 30 000 lühiajalise töötamise registreerimise otsust ja 3000 esmakordset tähtajalise elamisloa töötamiseks andmise otsust

Tabel 2. Tööinspektsioonile lähetatud töötaja kohta esitatud teadete arv 2017-2019 (12.08.2019 seisuga) (allikas: Tööinspektsioon)

³ MISP2 ehk mini-infosüsteem-portaal on standardne X-tee valmiskomponent, mis võimaldab kasutajal suhteliselt kerge vaevaga automaatselt luua ja kasutusele võtta kasutajaliidesed X-tee teenuste kasutamiseks. MISP2 sihtgrupp on asutused, kellel on vaja hakata kasutama X-tee teenuseid, kuid mingil põhjusel pole otstarbekas arendada vastavat X-tee toe funktsionaalsust välja juba kasutusel olevas asutuse infosüsteemis. Asutused võivad rakenduse vabalt alla laadida ja paigaldada.

⁴ Teateid esitatakse nii EL-i kodanike kui ka kolmanda riigi kodanike kohta ja siis, kui tegemist on teenuste osutamisega EL-i liikmesriigist, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigist ja Šveitsi Konföderatsioonist.

	2017	2018	2019 (12.08)*
Teated lähetatud töötaja kohta	322	602	581
Lähetatud töötajate arv	1229	2581	2342

* Tööinspeksioon prognoosib, et 2019. aastal esitatakse 900 teadet 3800 lähetatud töötaja kohta

Tabel 3. Töötukassa loa taotluste arv 2017-2019 (31.07.2019 seisuga) (allikas: Töötukassa)

	2017	2018	2019 (22.08)*
Töötukassa loa taotlused	1036	täpsustamisel	670

* Töötukassa prognoosib, et 2019. aastal esitatakse 1900 taotlust.

3. Haldusorganid, kes on seotud välismaalase Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamisega seotud menetlusprotsessidega:

- **Politsei- ja Piirivalveamet** – muudatused, mis on seotud viisa, elamisloa ja lühiajalise töötamise registreerimise taotluste menetluste korrastamisega ning Eestis viibimise, elamise ja töötamise asjaolude üle riikliku järelevalve teostamisega (VMS-i alusel);
- **Välisministeerium** – muudatused, mis on seotud viisa ja elamisloa taotluste menetluste ning asutustevahelise andmevahetuse korrastamisega;
- **Tööinspeksioon** – muudatused ELTTS-is, mis on seotud lähetusteate esitamisega ja asutustevahelise andmevahetuse korrastamisega, lisaks teostab Tööinspeksioon töötamise üle järelevalvet töölepingu seaduse ja töötervishoiu ja tööohutuse seaduse alusel;
- **Maksu- ja Tolliamet** – muudatused, mis seotud välismaalasele makstava töötasu üle riikliku järelevalve teostamisega (VMS-i alusel), töötamise registris kande tegemisega ja asutustevahelise andmevahetuse korrastamisega;
- **Töötukassa** – muudatused, mis on seotud Töötukassa loa taotlemisega ja asutustevahelise andmevahetuse korrastamisega.

3. Eesmärk ja saavutatava olukorra kirjeldus

Muudatuste eesmärk on korrastada välismaalaste Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamisega seotud regulatsioone ja menetlusprotsesse ning seeläbi tugevdada rändekontrolli võimekust ja et need vastaksid paremini majanduse, tööturu ja ühiskonna vajadustele. Muudatuste elluviimise tulemusena kaasajastatakse ja luuakse uusi infotehnoloogilisi lahendusi, mis võimaldavad pakkuda kliendikesksemaid teenuseid ja optimeerida menetluskoormust. Samuti aitavad muudatused tõhusamalt ennetada ja tõkestada seadusliku rände reeglite väärkasutust, ebaseaduslikku rännet ning tagada avalikku korda ja julgeolekut.

Kavandatavate muudatuste tulemusena:

1. võimaldatakse taotlejatel suhelda riigiga **elektrooniliselt ühe akna põhimõttel** ja selle eesmärgi täitmiseks on Politsei- ja Piirivalveameti juurde loodud juurde **ühtne iseteeninduskeskkond**, mille kaudu on võimalik välismaalastel ja nende tööandjatel esitada riigile (Politsei- ja Piirivalveamet, Maksu- ja Tolliamet, Tööinspeksioon, Töötukassa) välismaalase Eestis elamise ja töötamisega seotud andmeid ja dokumente. Andmed ja dokumendid liiguvad asutuste vahel automaatse andmevahetuste tulemusena. Politsei- ja Piirivalveameti iseteeninduskeskkonda peaksid tulevikus saama kasutada lisaks tööandjatele ka teised välismaalase Eestisse kutsujad, kes esitavad tähtajalise elamisloa taotluste juurde andmeid ja lisadokumente (nt välismaalase lähedased sugulased, õppeasutused). Muudatuste elluviimise raames vaadatakse üle ja korrastatakse ka kutsujate poolt elamisloa taotlemisel esitatavad

andmed ja dokumendid. Korrastamise tulemusena asendatakse võimalusel kutsed kinnituste andmise kohustusega või korraldatakse elamisloa taotluse menetluse jaoks vajalik andmevahetus riiklike andmekogude vahel (nt luuakse andmevahetus elamis- ja töөлubade registri ning Eesti hariduse infosüsteemi vahel, et vahetada andmed välismaalase Eestis õppimise kohta).

2. on kaasajastatud **Politsei- ja Piirivalveameti rändemenetlusinfosüsteemi**, mille tulemusena on võimalik läbi viia automatiseeritud päringutel põhinevat lühiajalise Eestis töötamise registreerimise ning elamisloa ja elamisõiguse taotluste menetlusi ning töödelda nimetatud menetluste käigus antud haldusaktide ja sooritatud toimingute andmeid (sh nii elamisloa ja elamisõiguse taotluste kooskõlastamise käigus kogutud andmeid kui ka välismaalase Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise asjaolude üle riikliku järelevalve läbiviimise seotud andmeid).
3. on loodud **õiguslikud alused ja muudetud õiguskeskkonda selleks, et Politsei- ja Piirivalveameti, Tööinspektsiooni, Maksu- ja Tolliameti, Töötukassa, Välisministeeriumi, ning Haridus- ja Teadusministeeriumi andmekogud saavad üle X-tee vahetada välismaalase Eestis elamise ja töötamisega seotud andmeid**. Andmevahetusega seotud muudatused puudutavad järgmisi andmekogusid ja registreid:
  - a) [elamislubade ja töөлubade register](#);
  - b) [välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu](#);
  - c) [viisaregister](#);
  - d) [töötamise register](#);
  - e) [töötuna ja tööotsijana arvel olevate isikute ning tööturuteenuste osutamise register](#);
  - f) [töökeskkonna andmekogu](#)⁵;
  - g) [konsulaarametniku ametitoimingute ja diplomaatiliste passide andmekogu](#);
  - h) [Eesti hariduse infosüsteem](#).
4. on korrastatud kehtivat **töörände regulatsiooni ja lahendatud praktikas esinenud muid kitsaskohti, et seeläbi tõhustada rändekontrolli võimekust**:
  - a) ühtlustatud on viisa ja lühiajalise töötamise registreerimise menetlusi nähes ette, pikaajalise viisa taotlemisel tuleb välismaalasel esitada lühiajalise töötamise registreerimise taotluse number. Muudatus võimaldab välismaalasel, kellele laieneb Eestis viibimisel viisanõue, kiiremini Eestisse tööle asuda, kuna pikaajalise viisa taotlus ja lühiajalise töötamise registreerimise taotlused esitatakse ja menetletakse samaaegselt.
  - b) loodud on võimalus delegeerida Politsei- ja Piirivalveametis pikaajalise viisataotluse ja viibimisaja pikendamise menetlemisega seotud ülesanded eraõiguslikule isikule. Näiteks võib juba praegu Välisministeerium halduslepingu alusel teatud viisamenetluse ülesanded halduslepingu alusel eraõiguslikule isikule delegeerida. Kavandatud muudatuse kohaselt võimaldatakse sama ka pikaajalise viisa ja viibimisaja pikendamise menetlusega seotud Politsei- ja Piirivalveameti ülesannete osas.
  - c) kaotatud on lühiajalise töötamise registreerimisele ette nähtud ajaline piirang (365 päeva 455 päeva jooksul). Muudatuste tulemusena võib edaspidi lühiajaliselt Eestis töötada välismaalane, kelle töötamine on enne tööle asumist registreeritud Politsei- ja Piirivalveametis ja kuni tal on seaduslik alus Eestis ajutiseks viibimiseks (v.a Euroopa Liidu õigusest tulenevad erisused nagu hooajatöö);

---

⁵ Hõlmab ka 2021. a valmivat Tööinspektsiooni tööelu infosüsteemi, mille andmed saavad olema töökeskkonna andmekogu koosseisus.

- d) korrastatud on lühiajalise töötamise registreerimise ja elamisloa taotlemisega seotud regulatsioonid ning erinevaid välismaalase Eestis töötamise kategooriaid ja tingimusi, et lihtsustada reeglite täitmist ja nende kontrollimist. Samuti ajakohastatakse VMS-is ja selle rakendusaktides regulatsioonid, et võimaldada senisest suuremal määral elektroonilist ja paberivaba asjaajamist.
- e) täpsustatud on VMS-is sätestatud palgakriteeriumi nõude täitmise üle riikliku järelevalve teostamise pädevust viies selle vastavusse tegeliku olukorra ja maksukohustuse täitmise kontrollimise pädevusega. Muudatuse tulemusena on lisaks Politsei- ja Piirivalveametile pädev teostama riiklikku järelevalvet välismaalasele makstud töötasu osas ka Maksu- ja Tolliamet, kes saab toetada Politsei- ja Piirivalveametit järelevalve teostamisel vajaliku maksualase taustainfoga. VMS-is sätestatud palgakriteeriumi nõude üle riikliku järelevalve teostamise ulatus ja põhimõtted pannakse paika väljatöötamisel olevas eelnõus ja seletuskirjas ning asutuste vahelises koostöökokkuleppes.
- f) riiklikku järelevalvet läbiviivatele asutustele (Politsei- ja Piirivalveamet, Maksu- ja Tolliamet, Tööinspeksioon) on menetluste läbiviimiseks vaja täiendavaid andmeid. VMS-i ja Krediitiasutuste seadusesse (KAS) on kavas luua õiguslikud alused, mis annavad krediitiasutusele õiguse ja kohustuse avaldada pangasaladust sisaldavaid andmeid Politsei- ja Piirivalveametile VMS-is sätestatud palgakriteeriumi nõude üle riikliku järelevalve teostamiseks.
- g) õigusselguse ja segaduse vältimise eesmärgil on termin „lühiajalise Eestis töötamise registreerimine“ ümber nimetatud „ajutise Eestis töötamise registreerimiseks“. Hetkel tekitavad praktikas segadust, et „lühiajaliseks“ töötamiseks on vaja „pikaajalist“ viisat, sest „lühiajalisest“ viisast ei piisa.

II. Hetkeolukord, uuringud ja analüüsid

4. Kehtiv regulatsioon, seotud strateegiad ja arengukavad

Muudatuste elluviimiseks on vaja muuta järgmisi seadusi:

1. [VMS-i](#), mis reguleerib välismaalaste Eestisse saabumise, viibimise, elamise ja töötamise aluseid (sh lühiajalise töötamise registreerimist, elamisloa ja Töötukassa loa taotlemist) ning eelnimetatud asjaolude üle riikliku järelevalve teostamist ja vastutust;
2. [Euroopa Liidu kodaniku seadust](#) (edaspidi *ELKS*), mis reguleerib EL kodaniku ja tema perekonnaliikme Eestis viibimise ja elamise aluseid;
3. [ELTTS-i](#), mis reguleerib EL kodanike ja kolmanda riigi kodanike kohta lähetusteadete esitamist, kui tegemist on teenuste osutamisega EL liikmesriigist, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigist ja Šveitsi Konföderatsioonist;
4. [MKS-i](#), mis reguleerib töötamise registris kande tegemist;
5. [KAS-i](#), mis reguleerib pangasaladusele juurdepääsu andmist.

Täpsem vajadus eelnimetatud õigusaktide ja nende rakendusaktide muutmiseks selgub eelnõu väljatöötamise käigus kaasates puudutatud sihtrühmi.

Kavandatud muudatustel on puutumus ka Euroopa Liidu seadusliku rände direktiividega, mis reguleerivad teatud kategooriate välismaalaste EL liikmesriikides elamist, töötamist ja õppimist:

1. [Nõukogu direktiiv 2009/50/EÜ](#), 25. mai 2009, kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta;

2. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/66/EL](#), 15. mai 2014, kolmandate riikide kodanike liikmesriiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta ettevõtjasisese üleviimise korral;
3. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/36/EL](#), 26. veebruar 2014, kolmandate riikide kodanike hooajatöötajatena riiki sisenemise ja seal viibimise tingimuste kohta;
4. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv \(EL\) 2016/801](#), 11. mai 2016, kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuse programmides või haridusprojektides osalemise ja au pair'ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta;
5. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/38/EÜ](#), 29. aprill 2004, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil;
6. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 96/71/EÜ](#), 16. detsember 1996, töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega.

Samuti on planeeritavatel muudatustel puutumus [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/52/EÜ](#), 18. juuni 2009, millega sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele kohaldatavate karistuste ja meetmete miinimumnõuded.

Kavandatavad muudatused on seotud järgmistes dokumentides seatud eesmärkide täitmisega:

- 1) „[Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2019–2023](#)” alapunkt 2.30 näeb ette vajaduse suurendada rändekontrolli võimekust ja seista ebaseadusliku sisserände ja viisade ning elamislubade väärkasutuste vastu, et tagada avalik kord, ohjeldada kuritegevust ning hoida riigi julgeolekut;
- 2) „[Siseturvalisuse arengukava 2015–2020](#)“ kohaselt on Eesti sisserändepoliitika peamine eesmärk tagada nende välismaalaste Eestisse tulek, kes annavad ühiskonnale tervikuna lisandväärtust ning kelle riigis viibimine on kooskõlas avalike huvidega, Euroopa Liidu ühisõiguse ja põhivabadustega. Peale selle on vaja ära hoida elamislubade ja viisade väärkasutust ning ebaseaduslikku sisserännet, et tagada turvalisus, avalik kord ja riigi julgeolek. Samuti toob arengukava välja, et turvalisuse tagamisel on oluline leida koostöös kõige tõhusamad ja nutikamad lahendused, kuidas inimressursi kõrval rakendada uuenduslikku tehnoloogiat.
- 3) välismaalaste ebaseadusliku töötamise ennetamise ja tõkestamise tegevuskava, mis kiideti heaks Vabariigi Valitsuse majandusarengu komisjoni 17. aprilli 2018. a istungil ja mille uut versiooni praegu koostatakse⁶.

Selleks, et tagada eelnimetatud dokumentides seatud eesmärgid, on vajalik korrastada kehtivat õiguskeskkonda ja tõhustada praegu kasutusel olevaid tehnoloogilisi lahendusi. Tehnoloogiliste lahenduste tõhustamise all peetakse silmas vähemalt Politsei- ja Piirivalveameti juurde ühtse iseteeninduskeskkonna loomist, mis võimaldab riigiga suhelda ühe akna põhimõttel, tänase Politsei- ja Piirivalveameti rändevaldkonna menetlusinfosüsteemi (välismaalaste lühiajalise töötamise registreerimise andmekogu, elamislubade ja töölubade register) kaasajastamist, mis võimaldab läbi viia automatiseeritud päringutel põhinevaid eel- ja järelkontrolli menetlusi ning asjassepuutuvate andmekogude ja registrite vahel automaatsete andmevahetuste loomist või nende korrastamist. Uute tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtt ja kehtivate regulatsioonide korrastamine aitab praeguse olukorraga võrreldes pakkuda kliendikesksemaid teenuseid, optimeerida menetluskoormust ning tõhusamalt ennetada ja tõkestada ebaseadusliku rännet ning tagada turvalisus, avalikku korda ja riigi julgeolekut.

⁶ Ebaseadusliku Eestis töötamise ennetamise ja tõkestamise tegevuskava. 17.04.2018. Ametkondlikuks kasutamiseks.

5. Tehtud uuringud

Eelnõus kavandavate muudatuste väljatöötamiseks kaardistas Siseministeerium koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga kehtiva regulatsiooni kitsaskohad ning nende lahendusvõimalused. Muudatuste kavandamisel on lähtunud muuhulgas ka Eesti Töandjate Keskliidu esitatud välistööjõu Eestisse toomisega seotud bürokraatia vähendamise ettepanekutest, [nullbürokraatia projekti](#) raames tõstatatud probleemidest ja nullbürokraatia projekti raames läbi viidud töandjate halduskoormuse hindamise tulemustest.

Välistööjõu ning senise poliitika arenguvõimaluste kohta Eestis on viimastel aastatel läbi viidud ka mitmeid uuringuid:

- „Kolmandate riikide kodanike lõimimine ELi liikmesriikide töajuturule“. (2019). Euroopa Rändevõrgustik⁷;
- „Viisavabaduse mõju Euroopa Liidu liikmesriikidele“. (2019). Euroopa Rändevõrgustik⁸;
- Anniste. K. „Rändetrendid maailmas, Euroopas ja Eestis“. (2018). Poliitikauuringute Keskus Praxis⁹;
- Piirits. M, Anniste. K, Masso. M, Melesk. K, Osila. L, Michelson. A. „Eesti tööturg: hetkeolukord ja tulevikuväljavaated“. (2018). Poliitikauuringute Keskus Praxis¹⁰;
- „Rahvusvaheliste tudengite meelitamine ning hoidmine Eestis ja Euroopas“. (2018). Euroopa Rändevõrgustik¹¹;
- „Kolmandate riikide kodanike ebaseaduslik töötamine EL-is“. (2018). Eesti Rändevõrgustik¹²;
- „Hariduse ja teaduse ja tööturul vajalike oskuste arengut ning inimeste lõimumist ja kohanemist soosivate tegevuste rahastamine Euroopa Liidu toetustest“. (2016). Riigikontroll¹³;
- „Töajõupuuduse kindlaksmääramine ja vajadus kolmandatest riikidest lähtuva töajõurände järele EL-is“. (2015). Euroopa Rändevõrgustik¹⁴.

Varasemate aastate uuringud on loetelud [2018. aastal esitatud välismaalaste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuses](#).

6. Kaasatud osapooled

VTK koostamisse panustasid kirjalikult ja Siseministeeriumis 05.07.2019, 22.07.2019 ja 11.09.2019 toimunud kohtumiste kaudu Rahandusministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet, Töötukassa, Tööinspektsioon, Maksu- ja Tolliamet ning Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus.

III. Probleemi võimalikud mitteregulatiivsed lahendused

⁷ <https://www.emn.ee/wp-content/uploads/2019/02/00-eu-labour-market-integration-final-en.pdf>

⁸ <https://www.emn.ee/wp-content/uploads/2018/05/emn-visa-study-synthesis-report-final.pdf>

⁹ http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2018/02/rita_ranne.pdf

¹⁰ http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2018/02/rita_tooturu_ulevaade.pdf

¹¹ <https://www.emn.ee/wp-content/uploads/2019/02/ee-attracting-and-retaining-international-students-in-the-eu-final-1.pdf>

¹² <https://www.emn.ee/wp-content/uploads/2019/02/emn-illegal-employmentstudy-common-template-final-version-ee-1.pdf>

¹³ <https://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/2448/Area/20/language/et-EE/Default.aspx>

¹⁴ <https://www.emn.ee/wp-content/uploads/2019/02/emn-labour-shortages-synthesis-final-et.pdf>

7. Kaalutud võimalikud mitteregulatiivsed lahendused

• Avalikkuse teavitamine	JAH
• Rahastuse suurendamine	EI
• Mitte midagi tegemine ehk olemasoleva olukorra säilitamine	JAH
• Senise regulatsiooni parem rakendamine	JAH
• Muu (palun täpsusta)	EI

7.1. Kaalutud võimalike mitteregulatiivsete lahenduste võrdlev analüüs

Probleemi lahendamiseks kaaluti avalikkuse teavitamist, olemasoleva olukorra säilitamist ja senise regulatsiooni paremat rakendamist. Tuleb arvestada, et mitteregulatiivsed lahendused on võimalikud siis, kui probleem ei tulene vahetult õigusakti tekstist. Kõnealusel juhul on probleemide lahendamine seotud just normide puudulikkuse, lünkade või normide keerukusega, seetõttu on mitteregulatiivsete lahenduste valik kitsas ja nende rakendamine ei taga õigusaktide muutmise samaväärset tulemust.

7.1.1. Andmete elektrooniline esitamine läbi ühtse Politsei- ja Piirivalveameti juurde loodava iseteeninduskeskkonna

Et tagada välismaalase Eestis elamise ja töötamise menetluse kiirem ja mugavam läbiviimine on vaja võimaldada taotlejatel suhelda riigiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel ja luua Politsei- ja Piirivalveameti juurde ühtne iseteeninduskeskkond, mille kaudu on võimalik välismaalastel ja nende tööandjatel esitada riigile (Politsei- ja Piirivalveamet, Maksu- ja Tolliamet, Tööinspeksioon, Töötukassa) välismaalase Eestis elamise ja töötamisega seotud andmeid ja dokumente. Andmed ja dokumendid liiguvad asutuste vahel automaatse andmevahetuste tulemusena.

Politsei- ja Piirivalveameti iseteeninduskeskkonda peaksid tulevikus saama kasutada lisaks tööandjatele ka teised välismaalase Eestisse kutsujad, kes esitavad tähtajalise elamisloa taotluste juurde andmeid ja lisadokumente (nt välismaalase lähedased sugulased, õppeasutused). Muudatuste elluviimise raames vaadatakse üle ja korrastatakse ka kutsujate poolt elamisloa taotlemisel esitatavad andmed ja dokumendid. Korrastamise tulemusena asendatakse võimalusel kutsed kinnituste andmise kohustusega või korralldatakse elamisloa taotluse menetluse jaoks vajalik andmevahetus riiklike andmekogude vahel (nt luuakse andmevahetus elamis- ja töölubade registri ning Eesti hariduse infosüsteemi vahel, et vahetada andmed välismaalase Eestis õppimise kohta).

Ühtne iseteeninduskeskkond luuakse Politsei- ja Piirivalveameti juurde, kuna Politsei- ja Piirivalveamet on esimene haldusorgan, kelle poole taotlejal on kohtustus pöörduda, kui ta soovib Eestis viibimiseks, elamiseks ja töötamiseks õiguslikku alust. Samuti on Politsei- ja Piirivalveametil vastav keskkond juba kasutusel. Hetkel esitatakse Politsei- ja Piirivalveametile iseteeninduskeskkonna kaudu elektrooniliselt välismaalase lühiajalise töötamise registreerimise taotlemisel nõutavaid andmeid. Tulevikus on kavas keskkonna võimalusi laiendada ka teiste välismaalase Eestis elamise ja töötamisega seotud toimingute jaoks ning tagada, et andmed liiguksid asutuste vahel automaatselt.

Arvestades, et andmete edastamise viisid (elektrooniline, posti teel, kohapeal) on täna sätestatud vastavates eriseadustes ja nende rakendusaktides, siis tuleb muudatuse elluviimiseks muuta õigusakte ja mitteregulatiivseid valikuid eesmärgi saavutamiseks ei ole. Avalikkuse teavitamine, mitte-midagi-tegemine ja senise regulatsiooni parem rakendamine ei

lahendaks probleeme ega vähendaks kaasnevat halduskoormust, mis on seotud erinevatele riigiasutustele välismaalase Eestis töötamisega seotud andmete esitamisega.

7.1.2. Politsei- ja Piirivalveameti rändemenetlusinfosüsteemi kaasajastamine

Et tagada välismaalase Eestis elamise ja töötamise menetluste kiirem ja mugavam läbiviimine on kavas kaasajastada Politsei- ja Piirivalveameti rändemenetlusinfosüsteemi. Muudatuste tulemusena on võimalik läbi viia automatiseeritud päringutel põhinevat lühiajalise Eestis töötamise registreerimise ning elamisloa ja elamisõiguse taotluste menetlusi ning töödelda nimetatud menetluste käigus antud haldusaktide ja sooritatud toimingute andmeid (sh nii elamisloa ja elamisõiguse taotluste kooskõlastamise käigus kogutud andmeid kui tulevikus ka välismaalase Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise asjaolude üle riikliku järelevalve läbiviimisega seotud andmeid).

Eelnimetatud Politsei- ja Piirivalveameti rändemenetlusinfosüsteem hõlmab endas välismaalaste lühiajalise töötamise registreerimise andmekogu ja elamis- ja töölubade registrit. Vastavad andmekogud on asutatud VMS-i alusel ning VMS sätestab ka nimetatud andmekogude pidamise eesmärgid ja milliseid andmeid andmekogu pidamise eesmärgiks töödeldakse. **Kuna andmete töötlemise eesmärk peab tulema seadusest ja muudatustega kavandatakse laiendada töödeldavate andmete koosseisu** (lisandub võimalus vastavates andmekogudes töödelda ka välismaalase Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise asjaolude üle riikliku järelevalve läbiviimisega seotud andmeid), **siis tuleb muudatuste elluviimiseks muuta õigusakte ja mitteregulatiivseid valikuid eesmärgi saavutamiseks ei ole.**

7.1.3. Õiguslikud alused andmekogude vahel üle X-tee andmevahetuste loomiseks

Andmete töötlemiseks ja ühelt asutuselt teisele isikuandmete edastamiseks peab seadusest tulenev õiguslik alus. Andmevahetus riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude vahel peab käima läbi riigi infosüsteemi andmevahetuskihi (X-tee). Arvestades, et **andmete edastamise õiguslik alus peab tulema seadusest, siis tuleb andmevahetuse tagamiseks muuta õigusakte ja mitteregulatiivseid valikuid eesmärgi saavutamiseks ei ole.** Kuna osaliselt on andmevahetused täna juba olemas (andmeid vahetatakse krüpteeritult e-posti teel, MISP2 kaudu üle X-tee), siis teatud ulatuses on seadustes õiguslikud alused andmevahetuseks ka olemas. Täpsem vajadus andmevahetuse tagamiseks eriseadusi ja vastavate andmekogude põhimäärusi muuta selgitatakse eelnõu väljatöötamise ja andmekogude arendustööde eelanalüüsi käigus.

7.1.4. Töörände regulatsioonide korrastamine ja muude kitsakohtade lahendamine

Kuna välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamise nõuded tulenevad seadusest ja taotlemisega seotud kord rakendusaktidest, siis tuleb probleemide lahendamiseks muuta õigusakte ja mitteregulatiivseid valikuid eesmärgi saavutamiseks ei ole. Avalikkuse teavitamise abil ei saa kehtivaid välismaalase Eestis töötamise nõudeid korrastada ega maandada piisavalt illegaalse töötamise ja ebaseaduslikult riigis viibivate välismaalaste töötamise riske. Seega ei ole avalikkuse teavitamisega võimalik lahendada praktikas tekkinud kitsaskohti.

Mitte-midagi-tegemine ei lahendaks praktikas tekkinud probleeme ega vähendaks kaasnevat halduskoormust, mis on seotud hetkel töörände valdkonna menetluste läbiviimisega. Senise regulatsiooni parem rakendamine ei ole samuti kaalutavaks alternatiiviks, kuivõrd nõuded ja tingimused tulenevad seadusest, mistõttu praktika muutmine ei aitaks kitsaskohtade lahendamisele kaasa.

7.2. Järeldus mitteregulatiivse lahenduse sobimatusest

Kokkuvõtteks on asjakohasem ja efektiivsem lahendus muuta kehtivaid õigusakte tehes muudatusi välismaalaste Eestis viibimiseks, elamiseks ja töötamiseks reeglites ning muutes seeläbi protsessi läbimise tõhusamaks nii välismaalastele, nende Eestisse kutsujatele ning haldusorganitele ja tõstes rändekontrolli võimekust. Samas toob loodav regulatsioon kaasa mahukad ja kulukad infotehnoloogilised arendustööd. Need tagajärjed jäävad ära mittemidagi tegemise korral.

IV. Probleemi võimalikud regulatiivsed lahendused

8. Välisriigid, mille regulatiivseid valikuid probleemi lahendamiseks on analüüsitud või on kavas seaduseelnõu koostamisel analüüsida

Seaduseelnõu koostamise raames on kavas teostada [Euroopa rändevõrgustiku Eesti kontaktpunkti](#) kaudu ad-hoc päring teiste liikmesriikide elamisloa taotlemisega seotud parimate praktikate väljaselgitamiseks. Päringu raames on kavas uurida, kas teistes liikmesriikides on elamisloa taotlemisega seotud andmete ja lisadokumentide esitamiseks loodud iseteeninduskeskkond (eeltaotluskeskkond/e-taotluskeskkond) ja kuidas on see reguleeritud, kas on kaasajastatud rändevaldkonna menetlusinfosüsteeme/kavas seda lähiajal teha, kuidas arendustegevusi rahastati/on kavas rahastada ja milliseid on uusi funktsionaalsusi on menetlusinfosüsteemidesse loodud jms.

9. Regulatiivsete võimaluste kirjeldus

9.1. Andmete elektrooniline esitamine läbi ühtse Politsei- ja Piirivalveameti juurde loodava iseteeninduskeskkonna

VMS, MKS, ELTTS ja nende rakendusaktide muudatustega luuakse taotlejatele võimalus suhelda riigiga elektrooniliselt ühe akna põhimõttel. Andmete elektrooniline esitamine võimaldab menetlusi läbi viia tõhusamalt ja seeläbi tõuseb ka rändekontrolli võimekus.

Politsei- ja Piirivalveamet kasutab hetkel juba iseteeninduskeskkonda, mille kaudu on võimalik elektrooniliselt esitada välismaalase lühiajalise töötamise registreerimise taotlemisel nõutavaid andmeid ja dokumente. Muudatuste tulemusena on kavas iseteeninduskeskkonna võimalusi laiendada ja luua välismaalastel ja nende tööandjatel võimalus Politsei- ja Piirivalveameti iseteeninduskeskkonna kaudu esitada elektrooniliselt riigile erinevaid välismaalase Eestis elamise ja töötamisega seotud andmeid ja dokumente (andmed, mida vajab Politsei- ja Piirivalveamet, Maksu- ja Tolliamet, Tööinspeksioon, Töötukassa).

Politsei- ja Piirivalveameti iseteeninduskeskkonda peaksid tulevikus saama kasutada lisaks tööandjatele ka teised välismaalase Eestisse kutsujad, kes esitavad tähtajalise elamisloa taotluste juurde andmeid ja lisadokumente (nt välismaalase lähedased sugulased, õppeasutused). Muudatuste elluviimise raames vaadatakse üle ja korrastatakse ka kutsujate poolt elamisloa taotlemisel esitatavad andmed ja dokumendid. Korrastamise tulemusena asendatakse võimalusel kutsed kinnituste andmise kohustusega või korralldatakse elamisloa taotluse menetluse jaoks vajalik andmevahetus riiklike andmekogude vahel (nt luuakse andmevahetus elamis- ja töölubade registri ning Eesti hariduse infosüsteemi vahel, et vahetada andmed välismaalase Eestis õppimise kohta).

Ühtne iseteeninduskeskkond luuakse Politsei- ja Piirivalveameti juurde, kuna Politsei- ja Piirivalveamet on esimene haldusorgan, kellele taotlejal (nt välismaalane, tööandja) tuleb esitada taotlus, kui ta soovib Eestis tööle asuda. Samuti on Politsei- ja Piirivalveametil vastav keskkond juba kasutusel. Tulevikus on kavas keskkonna võimalusi laiendada ka teiste

välismaalase Eestis elamisega seotud toimingute jaoks. Kuivõrd andmete edastamise viisid (elektroniline, posti teel, kohapeal) on täna sätestatud vastavates eriseadustes (VMS, MKS, ELTTS) ja nende rakendusaktides, siis tuleb muudatuse elluviimiseks muuta vastavaid õigusakte.

7.1.2. Politsei- ja Piirivalveameti rändemenetlusinfosüsteemi kaasajastamine

VMS ja selle alusel kehtestatud rakendusaktide muudatustega kaasajastatakse ja laiendatakse välismaalaste lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogus, elamis- ja töölubade registris ja riiklikus viisaregistris töödeldavate andmete koosseisu. Samuti on eesmärgiks tagada automatiseeritud päringutel põhinevad lühiajalise Eestis töötamise registreerimise ning elamisloa ja elamisõiguse taotluste menetlused. Muudatuse tulemusena lisandub VMS-i ja vastavate andmekogude põhimäärustesse võimalus töödelda ka välismaalase Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise asjaolude üle riikliku järelevalve läbiviimisega seotud andmeid ning elamis- ja töölubade registris hakatakse töötlemata ka elamisloa ja elamisõiguse taotluste kooskõlastamise käigus kogutud andmeid.

7.1.3. Õiguslikud alused andmekogude vahel üle X-tee andmevahetuste loomiseks

VMS, MKS, ELTTS, ELKS ja RRS sätestatakse andmete töötlemiseks ja ühelt asutuselt teisele isikuandmete edastamiseks õiguslikud alused. Muudatustega soovitakse saavutada olukorda, kus välismaalaste Eestis elamise ja töötamise andmed liiguksid andmekogude vahel automaatselt läbi riigi infosüsteemi andmevahetuskihi (X-tee). Andmevahetusega seotud muudatused puudutavad järgmisi andmekogusid ja registreid:

- a) [elamislubade ja töölubade register](#);
- b) [välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu](#);
- c) [viisaregister](#);
- d) [töötamise register](#);
- e) [töötuna ja tööotsijana arvel olevate isikute ning tööturuteenuste osutamise register](#);
- f) [töökeskkonna andmekogu](#);
- g) [konsulaarametniku ametitoimingute ja diplomaatiliste passide andmekogu](#);
- h) [Eesti hariduse infosüsteem](#).

Täpsem vajadus andmevahetuse tagamiseks eriseadusi (VMS, MKS, ELTTS, ELKS, RRS jt) ja vastavate andmekogude põhimäärusi muuta selgitatakse eelnõu väljatöötamise ja andmekogude arendustööde eelanalüüsi käigus.

7.1.4. Töörände regulatsiooni korrastamine ja muude kitsakohtade lahendamine

1. Viisa ja lühiajalise töötamise registreerimise menetluste ühtlustamine

VMS-i ja selle alusel antud rakendusaktide muudatustega ühtlustatakse pikaajalise viisa ja lühiajalise töötamise registreerimise taotluse menetlusi. Muudatuste tulemusena nähakse VMS-i alusel kehtestatud pikaajalise viisa taotlemise korras ette, et pikaajalise viisa taotlemisel tuleb välismaalasel esitada lühiajalise töötamise registreerimise taotluse number, kui välismaalane soovib Eestisse tööle asuda ja taotleb Eestis viibimiseks pikaajalist viisat. Muudatus võimaldab välismaalasel, kellele laieneb viisanõue, kiiremini ja mugavamalt Eestisse tööle asuda, kuna pikaajalise viisa taotlus ja lühiajalise töötamise registreerimise taotlus esitatakse samaaegselt ja ka vastavad menetlused viiakse läbi edaspidi üheaegselt. Tõhusamalt menetluselt vabaneva ressursi saab suunata järelkontrolli teostamiseks.

2. Politsei- ja Piirivalveametis pikaajalise viisataotluse ja viibimisaja pikendamise menetlemisega seotud ülesannete ülesaamine eraõiguslikule isikule

VMS-i luuakse võimalus delegeerida Politsei- ja Piirivalveametis pikaajalise viisataotluse ja viibimisaja pikendamise menetlemisega seotud ülesanded eraõiguslikule isikule. Hetkel võib Välisministeerium halduslepingu alusel teatud viisamenetluse ülesanded halduslepingu alusel eraõiguslikule isikule delegeerida. Kavandatud VMS-i muudatuse kohaselt võimaldatakse sama ka pikaajalise viisa ja viibimisaja pikendamise menetlusega seotud Politsei- ja Piirivalveameti ülesannete osas.

3. Lühiajalise töötamise registreerimisel ajalise piirangu kaotamine

VMS-is kaotatakse lühiajalise töötamise registreerimisele ette nähtud ajaline piirang (365 päeva 455 päeva jooksul). Muudatuste tulemusena võib edaspidi lühiajaliselt Eestis töötada välismaalane, kelle töötamine on enne tööle asumist registreeritud Politsei- ja Piirivalveametis ja töötamine on lubatud kuni välismaalasel Eestis ajutiseks viibimiseks seaduslik alus (VMS-is säilivad ajalised piirangud, mis tulenevad EL õigusest, näiteks hooaj töö eesmärgil on jätkuvalt võimalik välismaalasel Eestis töötada kuni 270 päeva päeva 365 järjestikuse päeva jooksul).

4. Välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamise regulatsioonide (sh Eestis töötamise tingimuste ja kategooriate) korrastamine

VMS-is korrastatakse lühiajalise töötamise registreerimise ja elamisloa taotlemisega seotud regulatsioone ning erinevaid välismaalase Eestis töötamise kategooriaid ja tingimusi, et lihtsustada reeglite täitmist ja nende kontrollimist. Muudatused on seotud asjaoluga, et VMS-is kaotatakse lühiajalise töötamise registreerimisele ette nähtud ajaline piirang (365 päeva 455 päeva jooksul), mistõttu on vaja korrastada ka VMS-i lühiajalise töötamise registreerimise regulatsioone. Korrastamise käigus säilitatakse VMS-is seni kehtinud regulatsioonid, mis võimaldavad teatud kategooriatel (tippspetsialistid, õpetajad, õppejõud, teadlased, töötamine iduettevõttes, ettevõtjasiseselt üleviidud töötajad, kes omavad teises EL liikmesriigis elamisloa ning välismaalased, kelle Eestis töötamine on seotud teises Schengeni konventsiooni liikmesriigis registreeritud ettevõtte asumisega Eestisse seoses teenuste osutamisega) tööle asuda samast kalendripäevast, kui tööandja on välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerinud Politsei- ja Piirivalveametis.

Lisaks on kavas õigusselguse ja segaduse vältimise huvides VMS-is, teistes eriseadustes ja rakendusaktides „lühiajalise Eestis töötamise registreerimine“ ümber nimetatud „ajutise Eestis töötamise registreerimiseks“. Hetkel tekitavad praktikas segadust, et „lühiajaliseks“ töötamiseks on vaja „pikaajalist“ viisat, sest „lühiajalisest“ viisast ei piisa.

5. Palgakriteeriumi nõue ja riiklik järelevalve

VMS-is täpsustatakse palgakriteeriumi nõude täitmise üle riikliku järelevalve teostamise pädevust viies selle vastavusse tegeliku olukorra ja maksukohustuse täitmise kontrollimise pädevusega. Muudatuste tulemusena on lisaks Politsei- ja Piirivalveametile edaspidi pädev teostama riiklikku järelevalvet välismaalasele makstud töötasu osas ka Maksu- ja Tolliamet. Samuti kaotatakse VMS-is ära piirang, mis näeb ette, et Maksu- ja Tolliamet esitab Politsei- ja Piirivalveametile andmed välismaalasele makstud tasu kohta päringu alusel. Tulevikus hakkavad välismaalasele makstud tasuga seotud andmed liikuma Politsei- ja Piirivalveameti ning Maksu- ja Tolliameti andmekogude vahel automaatselt. Palgakriteeriumi nõude üle riikliku järelevalve teostamise ulatus ja põhimõtted pannakse paika väljatöötamisel olevas eelnõus ja seletuskirjas ning asutuste vahelises koostöökokkuleppes.

6. Järelevalveasutustele riikliku järelevalve tõhustamiseks täiendavate andmete ligipääs

Selleks, et tõhustada VMS-is sätestatud palgakriteeriumi nõude üle riikliku järelevalve teostamist, on kavas luua VMS-i ja KAS-i õiguslik alused, mis annavad krediidasutusele õiguse ja kohustuse avaldada pangasaladust sisaldavaid andmeid Politsei- ja Piirivalveametile VMS-is sätestatud palgakriteeriumi nõude üle riikliku järelevalve teostamiseks. Sarnane õigus on täna Politsei- ja Piirivalveametil isikut tõendavate dokumentide seaduse § 20⁸ lõikes 3 sätestatud juhtudel ja ulatuses (e-residendi digitaalse isikutunnistuse kasutamise üle riiklikku järelevalve teostamisel).

10. Regulatiivsete võimaluste põhiseadusega ning Euroopa Liidu ja rahvusvahelise õigusega määratud raamid

Planeeritavad regulatsioonid on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega (edaspidi PS)
Välismaalasel ei ole üldjuhul subjektiivset õigust Eestisse elama asuda töötamise eesmärgil ja seadusandjal on ulatuslik otsustusruum töörande tingimuste määramisel. Planeeritavad muudatused on puutumuses eelkõige [PS](#) nende sätetega, mis puudutavad isikute võrdset kohtlemist (PS § 12), õigusega vabalt valida tegevusala, elukutset ja töökohta (PS § 29), õigusega tegeleda ettevõtlusega (PS § 31), Eestis seaduslikult viibivate isikute õigust vabalt liikuda ja elukohta valida (PS § 34) ja Eestis lahkuda (PS § 35).

Planeeritavad regulatsioonid on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega
[Euroopa Liidu toimimise lepingu](#) artikli 79 kohaselt töötab liit välja ühise sisserändepoliitika, mille eesmärk on tagada kõigil etappidel sisserändevõogude tõhus juhtimine, liikmesriikides seaduslikult elavate kolmandate riikide kodanike õiglane kohtlemine ning tõhusamad meetmed ebaseadusliku sisserände ja inimkaubanduse ennetamiseks ja nende vastu võitlemiseks.

Planeeritavatel regulatsioonidel on puutumus järgmiste Euroopa Liidu direktiividega, mis reguleerivad teatud kategooriate välismaalaste EL liikmesriikides elamist, töötamist ja õppimist:

1. [Nõukogu direktiiv 2009/50/EÜ](#), 25. mai 2009, kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta;
2. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/66/EL](#), 15. mai 2014, kolmandate riikide kodanike liikmesriiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta ettevõtjasisese üleviimise korral;
3. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/36/EL](#), 26. veebruar 2014, kolmandate riikide kodanike hooajatöötajatena riiki sisenemise ja seal viibimise tingimuste kohta;
4. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv \(EL\) 2016/801](#), 11. mai 2016, kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuseprogrammides või haridusprojektides osalemise ja au pair'ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta;
5. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/38/EÜ](#), 29. aprill 2004, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil;
6. [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 96/71/EÜ](#), 16. detsember 1996, töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega;

Samuti on planeeritavatel muudatustel puutumus [Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2009/52/EÜ](#), 18. juuni 2009, millega sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele kohaldatavate karistuste ja meetmete miinimumnõuded.

V. Regulaatiivsete võimaluste mõjude eelanalüüs ja mõju olulisus.

11. Kavandatavad muudatused ja nende mõjud

11.1 Andmete elektrooniline esitamine läbi ühtse Politsei- ja Piirivalveameti juurde loodava iseteeninduskeskkonna

11.1.1 Mõju riigi julgeolekule ja rahvusvahelistele suhetele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm: haldusorganid, kes viivad läbi või on kaasatud välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamisega seotud taotluste/teadete menetlemisse ja teostavad riikliku järelevalvet (Politsei- ja Piirivalveamet, Eesti välisesindused, Eesti Töötukassa, Tööinspeksioon, Maksu- ja Tolliamet).

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühma(de)le ja järelalus selle olulisuse kohta:

Välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamisega seotud andmete elektrooniline esitamine läbi ühtse Politsei- ja Piirivalveameti juurde loodava iseteeninduskeskkonna on ajaga kaasaskäiv ja ökonoomne infotehnoloogiline lahendus, mis aitab muuta õiguskaitseorganite tööd tõhusamaks. Seeläbi väheneb haldusorganite koormus andmete riiklikesse andmekogudesse kandmisel, mis omakorda parandab rändekontrolli võimekust ja avaldab positiivset mõju riigi sisejulgeolekule. Kavandataval muudatusel on seeläbi ka positiivne mõju Schengeni ala toimimisele, sh EL-i riikide sisejulgeoleku tagamisele.

11.1.2 Majanduslikud mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühmad: tööandjad, kes välismaalasi Eestisse tööle kutsuvad (sihtrühma suurust vt tabelid 1-3).

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelalus selle olulisuse kohta:

Välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamisega seotud andmete elektrooniline esitamine läbi ühtse Politsei- ja Piirivalveameti juurde loodava iseteeninduskeskkonna muudab tööandjatele riigile andmete esitamise võimalused paindlikumaks ning vähendab bürokraatiat. Elektroonilist võimalust kasutades ei pea tööandjad samasid andmeid enam korduvalt erinevatele ametiasutustele edastama ega toimingute sooritamiseks erinevaid taotlusankete täitma ja andmete esitamiseks riigiasutustesse kohapeale minema. Seega vähendab muudatus ettevõtetele õigusaktide rakendamise kaasnevaid infokohustuste täitmisega kaasnevaid kulusid. Tööandjatel säilib seejuures ka valikuvõimalus, millises vormis (elektrooniliselt, posti teel või kohapeal) ta välismaalase Eestis töötamisega seotud andmeid riigile edastada soovib. Arvestades eeltoodut ja asjaolu, et muudatus ei too kaasa kohanemiskulusi, ei puuduta kõiki tööandjaid, vaid üksnes neid, kes soovivad värvata Eestisse tööle välismaalasi (aastas viiakse läbi umbes 20 000 – 30 000 välismaalase Eestis töötamise menetlust) ning muudatusega ei kaasne ebasoovitavate mõjude riske, on muudatusega kaasnev majanduslik mõju positiivne.

11.1.3 Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm: haldusorganid, kes viivad läbi või on kaasatud välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamisega seotud taotluste/teadete menetlemisse ja teostavad riikliku järelevalvet (Politsei- ja Piirivalveamet, Eesti välisesindused, Eesti Töötukassa, Tööinspeksioon, Maksu- ja Tolliamet).

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järelalus selle olulisuse kohta:

Välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamisega seotud andmete elektrooniline esitamine läbi ühtse Politsei- ja Piirivalveameti juurde loodava iseteeninduskeskkonna muudab riigile välismaalaste töötamisega seotud andmete esitamise võimalused paindlikumaks ning vähendab Politsei- ja Piirivalveameti, Töötukassa, Maksu- ja Tolliameti ja Eesti Töötukassa halduskoormust. Taotluste kohapeal või posti/e-posti teel vastuvõtmise ja andmete sisestamise asemel saavad asutused asuda koheselt menetlusi läbi viima, kuna andmed liiguvad turvalist andmevahetuskanalit kasutades riiklike andmekogude vahel automaatselt. Muudatus võimaldab seeläbi tõhusamalt ennetada ja tõkestada Eestis viibimise, elamise ja töötamise reeglite väärkasutust ja rikkumisi. Muudatusest mõjutatud ametnike hulk (u 250) on väike ja ebasoovitava mõju kaasnemise riski ei ole. Arvestades eeltoodut on muudatuste mõju asutuste töökorraldusele positiivne.

11.2 Politsei- ja Piirivalveameti rändemenetlusinfosüsteemi kaasajastamine

11.2.1 Mõju riigi julgeolekule ja rahvusvahelistele suhetele:

Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud, kes viivad läbi välismaalase lühiajalise töötamise registreerimise ja elamisloa/elamisõiguse taotlusi menetlusi ja teostavad riikliku järelevalvet Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise asjaolude üle. Aastas viib Politsei- ja Piirivalveamet menetlusinfosüsteemis läbi suurusjärgus 35 000-40 000 rändevaldkonna menetlust¹⁵.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus selle olulisuse kohta: Politsei- ja Piirivalveameti rändemenetlusinfosüsteemi kaasajastamine aitab muuta Politsei- ja Piirivalveameti tööd tõhusamaks ja parandab haldusorgani menetlusvõimekust, mis omakorda aitab tagada avalikku korda, tagada turvalistus ja riigi julgeolekut ja avaldab positiivset mõju ka Schengeni ala toimimisele, sh EL-i riikide sisejulgeoleku tagamisele. Arvestades eeltoodut on Politsei- ja Piirivalveameti rändemenetlusinfosüsteemi kaasajastamisel positiivne mõju riigi julgeolekule.

11.2.2 Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm: Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud, kes viivad läbi välismaalase lühiajalise töötamise registreerimise ja elamisloa/elamisõiguse taotlusi menetlusi ja teostavad riikliku järelevalvet Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise asjaolude üle. Aastas viib Politsei- ja Piirivalveamet menetlusinfosüsteemis läbi suurusjärgus 35 000-40 000 rändevaldkonna menetlust. Kaasajastatud rändemenetlusmenetluse infosüsteem mõjutab kaudselt ja väiksemal määral ka teisi riigiasutusi.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus selle olulisuse kohta:

Politsei- ja Piirivalveametis täna kasutusel olev menetlusinfosüsteem, kus viiakse läbi välismaalase lühiajalise töötamise registreerimise, elamisloa ja elamisõigusega seotud menetlusi, ei vasta kliendi ja kasutaja ootustele ja vajadustele selleks, et rakendada uusi menetluspõhimõtteid ja töömeetodeid, mis õiguskeskkonna muudatused on kaasa toonud. Politsei- ja Piirivalveameti rändemenetlusinfosüsteemi kaasajastamine tagab võimaluse läbi viia ressursisäästlikke ja kliendisõbralikke välismaalase lühiajalise töötamise registreerimise, elamisloa ja elamisõiguse menetlusi. Infotehnoloogilise lahenduse kaasajastamise tulemusena on Politsei- ja Piirivalveametil võimalik läbi viia automatiseeritud päringutel

¹⁵ Menetlused, mis on seotud välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise, sellest keeldumise või kehtetuks tunnistamisega või menetluse lõpetamisega, elamisloa või elamisõiguse andmise, pikendamise või sellest keeldumise või kehtetuks tunnistamisega või menetluse lõpetamisega.

põhinevat lühiajalise Eestis töötamise registreerimise ning elamisloa ja elamisõiguse taotluste menetlusi ning töödelda nimetatud menetluste käigus antud haldusaktide ja sooritatud toimingute andmeid (sh nii elamisloa ja elamisõiguse taotluste kooskõlastamise käigus kogutud andmeid kui ka välismaalase Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise asjaolude üle riikliku järelevalve läbiviimisega seotud andmeid). Lisaks tagab menetlusinfosüsteemi kaasajastamine paindlikkuse tulevikus erinevate muudatuste tõhusamaks rakendamiseks ja seeläbi hoitakse kokku ka arenduskulusid. Kuivõrd kavandatavad muudatused ja infotehnoloogilised arendustööd on suuremahulised, muudavad Politsei- ja Piirivalveameti senist töökorraldust, siis on muudatused olulise mõjuga. Arendustega kaasnevad ka riskid, mis võivad mõjutada avaliku teenuse osutamist, kuid võimalikke riske aitab maandada arendustööde põhjalik eelanalüüs. Samuti on võimalik arendustöid realiseerida etappide kaupa. Arvestades eeltoodut mõjutab Politsei- ja Piirivalveameti menetlusinfosüsteemi kaasajastamine Politsei- ja Piirivalveameti töökorraldust ja riigi kulusid positiivselt.

11.3 Õiguslikud alused andmekogude vahel üle X-tee andmevahetuste loomiseks

11.3.1 Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm: haldusorganid, kes viivad läbi või on kaasatud välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamisega seotud taotluste/teadete menetlemisse ja teostavad riikliku järelevalvet (Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet, Eesti välisesindused, Eesti Töötukassa, Tööinspeksioon, Maksu- ja Tolliamet, Siseministerium).

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmale ja järeldus selle olulisuse kohta:

VMS, MKS, ELTTS, ELKS ja RRS-i ja vastavatesse andmekogu põhimäärustesse andmete töötlemiseks ja ühelt asutuselt teisele andmete edastamiseks õiguslike aluste loomine aitab muuta välismaalase Eestis viibimise, elamise ja töötamisega seotud menetluste ja riikliku järelevalve teostamise läbiviimise efektiivsemaks. Muudatus võimaldab asutustel ressursi senisest optimaalsemalt kasutada, sest nad saavad kohe reageerida, kui andmevahetuste tulemusena saadakse vajalikud andmed. Muudatuse rakendamine võimaldab asutustel hoida kokku ka kulusid, mida tehakse täna andmevahetuse korraldamiseks (hetkel vahetatakse andmeid teabenõude korras e-posti teel krüpteeritult või läbi MISP2 keskkonna¹⁶ üle X-tee). Kuivõrd andmevahetusega seotud arendustööd on keerulised ja mahukad, muudavad mitme asutuse senist töökorraldust, siis on muudatused olulise mõjuga. Arendustega kaasnevad ka riskid, mis võivad mõjutada avaliku teenuse osutamist ja asutustele pandud ülesannete täitmist, kuid võimalikke riske aitab maandada arendustööde põhjalik eelanalüüs. Samuti on võimalik andmevahetusega seotud arendustöid sarnaselt Politsei- ja Piirivalveameti rändemenetlusinfosüsteemi arendustöödega realiseerida etappide kaupa. Arvestades eeltoodut mõjutavad andmevahetuseks õigusliku aluse loomisega seotud muudatused asutuste töökorraldust ja riigi kulusid positiivselt. Lisaks tagab muudatus võimaluse paremini kaitsta võõrtöötajate õigusi ja tulemuslik järelevalve aitab kaasa ettevõtete ausale konkurentsile.

11.4 Töörände regulatsiooni korrastamine ja muude kitsakohtade lahendamine

¹⁶ MISP2 ehk mini-infosüsteem-portaal on standardne X-tee valmiskomponent, mis võimaldab kasutajal suhteliselt kerge vaevaga automaatselt luua ja kasutusele võtta kasutajaliidesed X-tee teenuste kasutamiseks. MISP2 sihtgrupp on asutused, kellel on vaja hakata kasutama X-tee teenuseid, kuid mingil põhjusel pole otstarbekas arendada vastavat X-tee toe funktsionaalsust välja juba kasutusel olevas asutuse infosüsteemis. Asutused võivad rakenduse vabalt alla laadida ja paigaldada.

11.4.1 Sotsiaalsed, sealhulgas demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühmad: kolmandate riiki kodanikud, kes tulevad Eestisse tööle (sihtrühma suurust vt tabelid 1-3).

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühmadele ja järeldus selle olulisuse kohta:

Töörände regulatsioonide korrastamisega parendatakse välismaalaste ligipääsu tööturule. Pikaajalise viisa menetlustes kavandavad muudatus, mis kohustab välismaalast esitada taotlemisel ka lühiajalise töötamise registreerimise taotluse number, võimaldab välismaalasel, kellele laieneb Eestis viibimisel viisanõue, kiiremini Eestisse tööle asuda. Kui pikaajalise viisa taotlus ja lühiajalise töötamise registreerimise taotlused esitatakse ja menetletakse tulevikus samaaegselt, siis ei pea välismaalane mitu korda reisima Eesti välisesindusse (taotluse esitamine, viisakleebise väljastamine). Kuivõrd põhimõttelisi muudatusi Eestis töötamise tingimustes töörände regulatsioonide korrastamise tulemusena sisse ei viida, siis ei ole põhjust eeldada, et muudatused välistööjõu sisserännet suurendaksid. Seega on ka muudatusega kaasneva mõju ulatus ja avaldumise sagedus väike ning ebasoovitava mõju kaasnemise riski ei ole. Arvestades eeltoodut on muudatustel positiivne sotsiaalne mõju.

11.4.3 Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm(ad): kolmandate riiki kodanikud, kes tulevad Eestisse tööle ja nende tööandjad, kes välismaalasi Eestisse tööle kutsuvad (sihtrühma suurust vt tabel 1-3).

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühma(de)le ja järeldus selle olulisuse kohta:

Töörände regulatsioonide korrastamine ja muude kitsaskohade lahendamine võib omada teatavat mõju sisejulgeolekule ja turvalisuse tagamisele, kuid võimalikku ebasoovitavat mõju aitavad vältida VMS-is sätestatud tingimused ja kaalutusõigus Eestisse ajutiseks viibimiseks või elamiseks loa andmisel või sellest keeldumisel. Samuti Politsei- ja Piirivalveameti poolt läbiviidav tõhus järelkontrollimenetlus. Nii eel- kui ka järelkontrolli menetluste käigus on võimalik selgitada ja maandada välismaalasega seotud võimalikud julgeolekuriskid. Lisaks tõhusale eel- ja järelkontrolli menetlusele aitab võimalikke riske maandada ka elamisloa saanud kolmanda riigi kodanikule kohanemist ja lõimumist soodustavate teenuste pakkumine.

11.4.4 Mõju majandusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm(ad): tööandjad, kes välismaalasi Eestisse tööle kutsuvad (sihtrühma suurust vt tabelid 1-3).

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühma(de)le ja järeldus selle olulisuse kohta:

Riigi ülesanne on tagada soodne ja arusaadav majanduskeskkond, mille toel majandus saaks kasvada. Välismaalaste Eestis töötamise regulatsioonide korrastamisega vaadatakse üle välistööjõu värbamisega seonduvat asjaajamine ja vähendatakse sellega seonduvat keerukust. Samas säilib kontroll Eestisse tööle asuvate ja siin töötavate välismaalaste osas. Kuna välistööjõu kaasamise reeglid muutuvad selgemaks, siis paranevad selle kaudu ka Eestisse investeerimise võimalused, mis omakorda toetab Eesti majanduse arengut. Seega kaasneb muudatusega positiivne majanduslik mõju. Muudatused ei puuduta siiski kõiki tööandjaid, vaid üksnes neid, kes soovivad värvata välistööjõudu. Arvestades, et muudatuse sihtrühm ei ole suur ja asjaolu, et muudatusega ei kaasne negatiivset majandusmõju, on ebasoovitava mõju kaasnemise risk väike.

11.4.5 Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuludele ja tuludele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm(ad): Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud, kes viivad läbi välismaalase lühiajalise töötamise registreerimise ja elamisloa/elamisõiguse taotlusi menetlusi ja teostavad riikliku järelevalvet Eestis ajutise viibimise, elamise ja töötamise asjaolude üle. Aastas viib Politsei- ja Piirivalveamet menetlusinfosüsteemis läbi suurusjärgus 35 000 - 40 000 rändevaldkonna menetlust.

Avalduva mõju kirjeldus sihtrühma(de)le ja järelendus selle olulisuse kohta: Muudatused mõjutavad Politsei- ja Piirivalveameti ametnike töökoormust. Välismaalaste Eestis töötamise regulatsioonide korrastamine vähendab Politsei- ja Piirivalveameti halduskoormust, kuna välismaalaste seaduses keerukus väheneb ja selles sätestatud Eestis töötamise tingimuste kontrollimine muutub seeläbi selgemaks. Kuivõrd põhimõttelisi muudatusi Eestis töötamise tingimustes sisse ei viida, siis ei ole tegemist oluline mõjuga Politsei- ja Piirivalveameti töökorraldusele. Arvestades, et muudatuse sihtrühm ei ole suur ja asjaolu, et muudatusega ei kaasne negatiivset mõju, on ebasoovitava mõju kaasnemise risk väike.

12. Muudatuste koondmõju ettevõtete ja/või kodanike halduskoormusele

Tuginedes nullbürokratia projekti raames läbi viidud tööandjate halduskoormuse hindamise tagasisidele, ettevõtjate halduskoormus ja kulud vähenevad, kui andmete elektrooniline esitamine toimub läbi ühtse Politsei- ja Piirivalveameti juurde loodava iseteeninduskeskkonna. Kui hetkel on iga toiminguga (andmete edastamine ja sisestamine) ajakulu hinnanguliselt 25-55min (sõltuvalt menetlusest), siis ühtse elektroonilise kanali kaudu võiks andmete edastamisele kulude hinnanguliselt 20 min kokku.

Tabel 4. Hinnanguline ajakulu inimtöötundides ja kulu eurodes aastas (palgafond) ühtse elektroonilise kanali kaudu andmete edastamisel

	Ühtse elektroonilise kanali kaudu andmete edastamine
AJAKULU	
Keskmine andmete esitamise aeg	20 min
Osapoolte arv (tööandja)	1
Ajakulu kokku	20 min
MAKSUMUS	
2019 taotluste/teadete koguarv*	32 800
Ühele andmete edastusele kulunud aeg	20 min
Elektroonilisele andmete edastamisele kulunud aeg kokku tundides	10 933h
Keskmine tööjõukulu tunnis (2018)**	11,61 eurot
Maksumus kokku	126 936€
Ühe elektroonilise andmeedastuse maksumus	3,87€

* 2019. aasta vaates on kasutatud arvutamisel asutuste (Politsei- ja Piirivalveamet, Töötukassa, Tööinspeksioon) esitatud taotluste/teadete prognoose

**<https://www.stat.ee/stat-keskmine-toojoukulu-tunnis>

13. Muudatuste rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse eeldatavad kulud ja tulud

Kulud

Muudatuste rakendamine toob endaga kaasa infosüsteemide arendamise ja haldamise kulud ning koolitus- ja teavitamistegevusega seotud kulud. **Arenduskuludest** ülevaate saamiseks on vaja viia läbi arendustööde eelanalüüs. Muudatuse rakendamine puudutab kindlasti järgmisi andmekogusid ja registreid:

- a) [elamislubade ja töölubade register](#);
- b) [välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu](#);
- c) [viisaregister](#);
- d) [töötamise register](#);
- e) [töötuna ja tööotsijana arvel olevate isikute ning tööturuteenuste osutamise register](#);
- f) [töökeskkonna andmekogu](#);
- g) [konsulaarametniku ametitoimingute ja diplomaatiliste passide andmekogu](#);
- h) [Eesti hariduse infosüsteem](#).

Arenduskulude katmise alternatiivid:

- a) **Katta kõik kulud riigieelarvest.**
- b) **Katta kulud osaliselt riigieelarvest, ülejäänud osas taotlelda rahastust Euroopa Liidu struktuuritoetusest** (kui on abikõlblik ja on võimalik rahastada Euroopa Liidu struktuuritoetusest). Näiteks: ühtekuuluvuspoliitika fondi meetmest „Avalike teenuste pakkumise arendamise“ tegevuse „Olemasolevate ja uute infosüsteemide nutikas arendamine (sh analüüs)”, Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondist (AMIF).

Struktuuritoetuse kasutamine arenduskulude rahastamiseks võiks olla eelistatud, kuna ei koorma riigieelarvet. Samas tuleb arvestada, et taotletavad kulud ei pruugi rahastust saada, toetuse kasutamisega kaasneb täiendav halduskoormus ja tööülesanded rakendusasutustele ning mitmed piirangud – näiteks avalike teenuste pakkumise arendamise meetmest saab rahastada vaid selliseid projekte, mille maht ei ületa ühekordselt 500 000 eurot, infosüsteemi haldaja (toetuse saaja) peab olema avaliku sektori asutus (st arenduse või vara omanikuks ei saa olla erasektor) ning taotlemisel peab tõendama investeringu tasuvust viie aasta jooksul.

Siseministeriumi valitsemisala eelarves puuduvad vahendid infosüsteemide arendamise ja haldamise kulude katmiseks. Vajalike arendamise ja haldamise kulude katmiseks tuleb Siseministerium valitsemisala eelarvesse suunata täiendavad vahendid.

Tulud

Otsest mõõdetavat tulu muudatuse rakendamisega ei kaasne. PPA rändemenetlusinfosüsteemi kaasajastamine tagab paindlikkuse tulevikus erinevate muudatuste tõhusamaks rakendamiseks ja seeläbi hoitakse kokku ka arenduskulusid. Andmete töötlemiseks ja ühelt asutuselt teisele andmete edastamiseks õiguslike aluste loomine võimaldab asutustel hoida kokku ka kulusid, mida tehakse täna andmevahetuse korraldamiseks.

14. Edasine mõjude analüüs

Eelnõu koostamise ajal on kavandatud lisaks analüüsida muudatuste mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, kuivõrd nendes valdkondades tuvastati olulised mõjud. Arendustöödest ja nendega kaasnevatest mõjudest täpsema ülevaate saamiseks viiakse Politsei- ja Piirvalveameti ja Siseministeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse eestvedamisel läbi eraldi analüüs (august- november 2019). Protsessi kaasatakse muudatustest otseselt mõjutatud haldusorganid ja kellele muudatuste rakendamine toob kaasa ka

arendusvajaduse (Maksu- ja Tolliamet, Töötukassa, Tööinspeksioon, Välisministeerium, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus).

VI. Kavandatav õiguslik regulatsioon ja selle väljatöötamise tegevuskava

15. Valitav lahendus			
Kuna muudatustega reguleeritakse välismaalaste Eesti sisenemise, Eestis viibimise ja elamise ja töötamise nõudeid ja asutusevahelisi andmevahetusi, milleks peab olema seadusest tulenev õiguslik alus, siis tuleb need sätestada seaduse tasandil.			
15.1. Töötatakse välja uus tervikseadus	EI	15.2. Muudatused tehakse senise seaduse struktuuris	JAH
15.3 Selgitus	Uue tervikteksti väljatöötamine ei ole vajalik, kuna muudatused ei ole nii suuremahulised, mistõttu on otstarbekam muudatused teha olemasoleva regulatsiooni raames.		
16. Puudutatud ja muudetavad õigusaktid			
Muutmist vajavad/puudutatud on järgmised õigusaktid:			
<ol style="list-style-type: none"> 1. VMS ja selle rakendusaktid; 2. ELKS ja selle rakendusaktid; 3. ELTTS ja selle rakendusaktid; 4. MKS ja selle rakendusaktid. 			
17. Edasine kaasamise plaan – keda, millal ja kuidas kaasatakse			
Kavandatavate muudatustega seotud arendusvajaduste ja tööde kaardistamiseks ning muudatuste elluviimiseks viiakse operatiivtasandil Politsei- ja Piirivalveameti ja Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse eestvedamisel läbi eraldi analüüs (august- november 2019). Protsessi kaasatakse muudatustest otseselt mõjutatud haldusorganid ja kellele muudatuste rakendamine toob kaasa ka arendusvajaduse (Maksu- ja Tolliamet, Töötukassa, Tööinspeksioon, Välisministeerium, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus).			
Kavandatavate muudatustega elluviimiseks koostatakse vastav eelnõu ja selle menetlemise (kevad 2020) kaasatakse kõik asjassepuutuvad ministeeriumid, asjaomased allasutused ja huvirühmad: Rahandusministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Kaitseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet, Töötukassa, Tööinspeksioon, Maksu- ja Tolliamet, Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskus, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus, Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus, Eesti Tööstus- ja Kaubanduskoostöökeskus, Eesti Teenusmajanduse Koda, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Startup Estonia, Finance Estonia, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Hariduse Rahvusvahelistumise Agentuur, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Balti Kaitsekolledž, Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Kirikute Nõukogu.			
18. Põhjaliku mõjuanalüüsi toimumise aeg			
Edasine analüüs on kavandatud eelnõu koostamise käigus pärast käesolevale VTK-le tagasiside saamist.			
19. Eeldatav kontseptsiooni (HÕNTE § 1 lg 3) valmimise ja kooskõlastamisele saatmise aeg (kui järgmise sammuna koostatakse eelnõu kontseptsioon)	Kontseptsiooni ei ole plaanis koostada		

20. Eeldatav eelnõu avaliku konsultatsiooni ja kooskõlastamise aeg	Kevad 2020
21. Õigusakti eeldatav jõustumise aeg	Õigusaktid täpne jõustumisaeg määratakse kindlaks eelnõu koostamise käigus ning sõltub arenduste valmimise tähtajast
22. Vastutavate ametnike nimed ja kontaktandmed	<ul style="list-style-type: none"> • Eva Lillemäe, kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna nõunik Telefon: 612 5079 Email: eva.lillemae@siseministeerium.ee • Kaspar Lepper, kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna õigusnõunik Telefon: 612 5016 Email: kaspar.lepper@siseministeerium.ee • Ruth Annus, kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja Telefon: 612 5120 Email: ruth.annus@siseministeerium.ee